

A múlt idő

munkalap

Egészítse ki a szöveget a hiányzó múlt idejű igékkel!

Örkény István¹: Matematika (1940)

" (beülni, űk) az Apostolokba. A kiváló fizikus egy pohár vermutra (vágy), Szilágyinak sörre (lenni) gusztusa. Aztán mégis másképp (alakulni) a dolgok. Persze, a kiváló fizikus (megmaradni) a vermutjánál, mert a tudomány nem fér össze szeszélyes rögtönzésekkel, kósza ötletekkel; Szilágyi viszont, ez a haspók, ha ételt (látni) maga előtt, nem (ismerni) megállást.

Előbb csak öt pogácsát (eszik), álmodozva, oda se figyelve. Aztán (észrevesz) egy tálcan egy diókrémtortát. A torta után még egy sört (iszik), s közben (felötleni) benne — ami pedig elég valószínűtlenül (hangozni) —, hogy hátha van a konyhán marinírozott ponty. Ettől, (mondani), miután (megeddegélni)² a pontyot, ő már úgyszólván (jóllakni). (Rendelni) ugyan még egy húslevest finommetélttel és egy adag lencsét, némi füstölt hússal a tetején, de azt már csak (majszolni)³, (szemelgetni). Utána nem (enni) semmit a világon; otthon, (mondani), várja a meleg vacsora. Fizessünk, (mondani) a kiváló fizikusnak, mert a mama olyan, mint egy óramű, s ha ő csak öt percet késik a vacsoránál, már lesi a csengőt, ideges.

Amit (enni) s (inni), Szilágyi mondta be a fizetőpincérnek; öt évre visszamenően minden falat ételre (emlékezni). A pincér, miután (összeadni) a számokat, (letenni) egy cédulát az asztal sarkára. És azt (mondani):

— Tizenegy-hús.

A nagy fizikus már a zsebébe (nyúlani) volna, de útközben hirtelen megállt a keze. — Nem akarom önt megbántani — mondta, egy mentegetőző mosollyal. — De azt hiszem, ez csak tizenegy-fíz..."⁴

¹ Örkény István (1912-1979): író, színházi dramaturg, vegyész-mérnök, gyógyszerész

² (meg)eddegélni: lassan enni valamit (megeszeget).

³ majszolni: gyorsan enni valamit, két kézzel a szájhoz nyomva

⁴ A novella folytatása megtalálható a következő internetes oldalon: <http://www.iif.hu/~visontay/ponticulus/humor/orkeny.html>

A múlt idő

megoldások

1.

Beültek az Apostolokba. A kiváló fizikus egy pohár vermutra **vágyott**, Szilágyinak sörre **volt** gusztusa. Aztán mégis másképp **alakultak** a dolgok. Persze, a kiváló fizikus **megmaradt** a vermutjánál, mert a tudomány nem fér össze szeszélyes rögtönzésekkel, kósza ötletekkel; Szilágyi viszont, ez a haspók, ha ételt **látott** maga előtt, nem **ismert** megállást.

Előbb csak öt pogácsát **evett**, álmodozva, oda se figyelve. Aztán **észrevett** egy tálcán egy diókrémtortát. A torta után még egy sört **ivott**, s közben **felötlött** benne — ami pedig elég valószínűtlenül **hangzott** —, hogy hátha van a konyhán marinírozott ponty. Ettől, **mondta**, miután megeddegélte a pontyot, ő már úgyszólván jóllakott. Rendelt ugyan még egy húslevest finommetélttel és egy adag lencsét, némi füstölt hússal a tetején, de azt már csak majszolta, szemelgette. Utána nem **evett** semmit a világon; otthon, **mondta**, várja a meleg vacsora. Fizessünk, mondta a kiváló fizikusnak, mert a mama olyan, mint egy óramű, s ha ő csak öt percet késik a vacsoránál, már lesi a csengőt, ideges.

Amit **evett** s **ivott**, Szilágyi mondta be a fizetőpincérnek; öt évre visszamenően minden falat ételre **emlékezett**. A pincér, miután **összeadta** a számokat, **letett** egy cédulát az asztal sarkára. És azt **mondta**:

— Tizenegy-hús.

A nagy fizikus már a zsebébe **nyúlt** volna, de útközben hirtelen megáll a keze.

— Nem akarom önt megbántani — mondta, egy mentegetőző mosollyal. — De azt hiszem, ez csak tizenegy-tíz. ...

2. Vajon mi történik ezután? Fejezze be a novellát!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. A szöveghez még egy feladat tartozik: [Örkény, Einstein és a névszórágok](#)

4. Ha kíváncsi arra, hogyan fejezte be Örkény István a novellát, itt elolvashatja:

És letette az asztalra ezt a cédulát is.

A kiváló fizikus persze oda se nézett. Kellett is őneki papír, ceruza! Naprendszerek, tejutak, kozmoszok úsztak az agyvelejében, de éppen ezért, szerényen és halkán, csak annyit mondott, hogy véleménye szerint a kedves főúr összeadása téves. A helyes végösszeg: tizenegy-tíz... És hozzátette, az ő finom mosolyával:

— Bocsásson meg, hogy vitatkozom. Én Albert Einstein vagyok.

A főpincér rámeredt.

— Istenem — mondta, alig hallhatóan. Ó, hogy ő erre nem jött rá magától! Hiszen ez egy világhírű, jellegzetes arc! Hajlongva elhátrált a szomszéd asztalhoz, reszkető kézzel meghegyezte a ceruzát, aztán elővett egy nagyobb papirost, és szépen, kalligrafikusan újra egymás alá írta a számokat. Összeadta. Újra összeadta. Harmadszor is összeadta. Homlokát verejték lepte el. Aztán fölkel, és rogyadozó térdekkel elment a söröző hátsó részébe. Odahívott még egy pincért és Fröhlich urat, a söröző tulajdonosát. Hatalmas kockákra osztott ívpapírosokat hoztak, és külön-külön elvégezték az összeadásokat. Utána összehajoltak, susogtak.

— Mélyen tisztelt professzor úr — lépett oda Fröhlich úr. — Meg se merem mondani, ami a szívemet nyomja. A mi gyarló képességeink szerint a számla végösszege tizenegy-húsz. Ne tekintsek ezt részünkről kicsinyességnek, mi akkor lennénk a legboldogabbak, ha fizetés nélkül vendégül láthatnánk egy ilyen világnagyságot... A mi főpincérünk azonban harminc éve működik a pályán, és mellesleg négygyermekes családapa. Ő ebből a tit fillérből presztízskérdést csinál.

Einstein professzor megértően bólintott. Egy szempillantásra behunyta a szemét, gondolatban végigfutott a számsoron, a vermuttól kezdve a lencsefőzelékig. Aztán sóhajtott.

— Kedves barátaim — mondta. — Úgy ülök itt, mint egykor Galilei az egyházi bíróság előtt. De mit tehetnék? A tudomány nem ismer presztízskérdést, és én — bár nincsenek gyermekeim — ugyanúgy szégyellném a tévedésemet, mint az igen tisztelt főpincér úr az övét... Vagyis, ezt a vitás kérdést el kell dönteni.

Fröhlich úr bólintott.

— A söröző személyzetének is ez a véleménye.

— Talán az itt a baj — folytatta tűnődését a kiváló fizikus —, hogy mindnyájan túl vagyunk terhelve számokkal, és a feladat kicsi nekünk... Nincs véletlenül egy ember a közelben, aki nem végzett egyetemet, nem érettségizett, és épp csak hogy el tud végezni egy összeadást? Ilyen apró vitát csak törpék dönthetnek el.

És minő szerencse! Van az Apostoloknál egy süketnéma csapos. Odahívták. Leültették. A vermuttól a lencsefőzelékig elébe tették a számoszlopot. Szuszogott. Nyögött. Sóhajtozott. Izzadt. Húsz percig tartott, amíg elvégezte az összeadást. Átadta az eredményt Fröhlich úrnak.

Fröhlich úr nem szólt semmit. Egy pillantást vetett az eredményre, s átadta az első fizetőpincérnek, aki továbbította a másodiknak, aki némán letette a nagy fizikus elé.

Albert Einstein felállt, leszámolta a pénzt, bőséges borralalóval megtetézve. És így szólt, a világ legszerényebb mosolyával:

— Uraim! Albert Einstein tévedett. Isten velük.

A személyzet sorfalat állt, és mélyen meghajolt a modern fizika úttörője előtt. Némán kísértáltak az étteremből. Kint az utcán Albert Einstein — aki már nem mosolygott, sőt, nagyon gondterhelt arcot vágott — megkérdezte Szilágyitól:

— Mi a véleményed erről a dolgról, barátom?

— Nekem haza kell sietnem vacsorázni — mondta Szilágyi. — De azt hiszem, ezen a világon nem lehet segíteni.

1940